

ZIVOJIN NIKOLIĆ

MONOLOG O POEZIJI

(Fragment iz Dnevnika)

Nemir i u ovoj noći. Možda se drukčije i ne može živeti. Nemir koji lišava spôkojstva. Stvaranje kao da nema granica ni krajnjih definicija. Ono nije samo nemir i nespokojstvo, i govor, ono je i pobuna u sebi, nezadovoljstvo, rušenje, ali i mir, ritam, akordi i neprestano traženje i osluškiwanje. I negacija.

Mislim na jedan deo ove noći. Na jedan sat nasilnog budjenja. „Hteti“ to sada nije moguće ostvariti. Mislim „hteti“ sam. Zaspali sa talasom u sebi. San koji nas varljivo odvaja od svih spektara, gibanja, ispoljavanja života spolja i u nama, u krvi, u mozgu. Takav je bio jedan sat, jedan trenutak, jedan akord ovog sna u ovoj noći nesna...

Put je bio kamen. Koraci su škripljeli po njemu. Nekada tu nije bilo naselja, domova, ljudi. Jednostavno postojalo je samo brdo. Steine sa mahnivom, gušterima i bubama. Žbunje sa pticama u proleće, trulim lisčem i travom u jesen. Dve reči probudile su tišinu. Sunce je izlazilo... Njih dvoje išli su mu u susret...

Koji je to opis? Šta su povezivali ti nagli besmisli. Taj žar glasova. Ognjište reči. Prve iskre nekog smisla? Ili možda samo reči, reči i ništa više.

Tražio sam san. Još nije svitalo. Mislio sam o snu i u snu i to su bile čini mi se dobre misli. Uspokojavale su. Tako mi je izgledalo to divlje suočenje sa sobom i sa snom koji je bežao od mojih očiju, postelje, i sobe, i same moje noći.

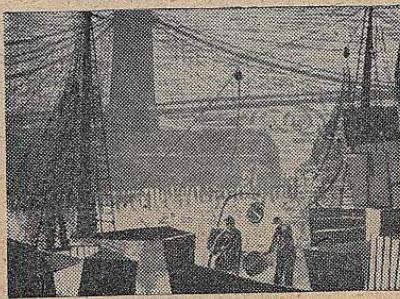
Pisati! šta sve to znači? Rečima odati, neprestano odavati sebe. Ludo, nežno, svirepo izdajstvo. Ogrešimo se čutanja. I mi smo posle izgnani Adam koji stvara svet. Je li baš svet? Davati sebe, misliti o životu u sudaru sa njime, sa iluzijama, ali i u ritmu sa tim istim životom i iluzijama.

Pisati to je bđenje. Reči su često nepokorne, nepokorene, nepoznate. One nisu na usnama. One beže. One su neuvhaltljive, one bole. Mislim na one retke, prave. Imena za sve ono što nam širi vene, zenice, srce. One prve, najbolje, najjače reči koje sustizuči, nalazeći, pobedjujući ih vezujemo u ritam, spajamo u celinu, oživljavamo u listanja. Znamo ih nedovoljno, nisu nam uvek sve na broju, nisu dovoljne i uvek sve prisutne, nestanu, izgube se u nama kao divlje, strašne ponornice koje nas ne napuštaju da se ponovo javi kao slapovi, kao svestnosti i kao zvuci.

Pisati to je bol, to je prkos, i to je dilema. Ali to je pre svega i smelost, logika koja nema uvek ista pravila i uvek iste forme. Logika utoliko što nam otkriva nužnost stvaranja, traženja, borbe, ali nema zakona istih i stalnih koji nas vode ka dubinama, ponorima i svetovima odakle na sve-

tlost iznosimo sve oblike, i slova, i boje po cenu života i smrti toga što se jednostavno zove — umetnost.

Jedan je zajednički zakon. Promenljiv ali i stalni, postojan. Stvaranje to je glad, to je najveća istinita strast sa bezumljem koje otkriva istinu u lepotu, svesnim bezumljem zbog koga se i umire ali i ponovo radja i zaboravlja. O, to je toliko obično i neobično u isti mah. Apsolutnih teorija nema o tome smislu i besmislu koji nas pokreće. Može se govoriti samo o tvorevinama, ali one uvek ne objašnjavaju sve. Jer stvaranje nije samo strast, neminovnost, htenje, ono je takođe istina, zabluda i na kraju slučaj. Ali u jednoj od svojih osnovnih istina ono je mogućnost, manifestacija, ili bolje reći potreba koja nas održava među drugim ljudima, stvorovima, svetovima. Nači reči, vezati ih za nemire, snove i smisle, imeno-

A. Frškoni:

Trg ribara

vati to sve njima; stvarati iz ovih vi-juga mozga, iz ovih žila krvi, iz ovih damara taj ponor reči, taj vazduh i slapove života, te nevinosti ritma i rima, akorda, zvukova, boja, uporno i mučno između mnogih bđenja i u njima i sa njima i od njih, između mnogih noći i svitanja, između mnogih sećanja i zaborava i ljubljenja. I nema granica. Ta širina, taj paradokslani beskraj, to šarenilo lepote i jeze u javi i u snu, u nama i spolja oko nas, svuda, i ovaj drukčiji, drugi, taj isti svet prenet u unutrašnjost, u meso, to je ono što nas zbujuje, što nas osvaja i ushićuje. Između te nemoći i poezije, te mogućnosti, između te moći nad saznatim i nemoći nad nesaznatim, između tog čudnog ljudskog uobraženja i svemoći nad nečim ili ničim radja se svirepa, gorostasna i nežna misao poezije. Ona je velika jer traje i posle naših nemira i nas, posle naših iluzija, i posle našeg nesna, ona je kao snena istina i lepota zenica koje radaju taj upravo i najpre ljudski zov i govor i poštenje.

Je li blizu zora? Ili ja slutim svitanje koje još nije došlo u grad, u ulice, u ovu sobu i ovu ponoćnu sadašnjost.

Utopljenikova pesma

Uzalud ševar fuguje,
Uzalud šapuću talasi.
Sluh mi se okamenio,
pa više ne čujem. I ne govorim.
Završio sam traženja
nedokučivih zvezda.

Nema bola,
nema radoši.

Mirujem.

Uzalud vetr jače...

Smiren sam... potpuno.
I zato, ne očajavajte,
vi što isplakanim očima
ronite u mir
tamnozelene vode.
Bezrazložno je,
U ove vode
došao sam putem
koji je svakome poznat
i nimalo nov.

Pesma o tuzi

Tužan sam,
što neprestano sama odlaziš
u susret noćima
koje nikada neće reći: vrati se.

Tužan sam,
što voliš još samo krčme
i umiranje snova
u plavičastim kolutima.

Tužan sam...
jer uvek sama odlaziš u noć,
jer znam da bolesno padaš
na sve ruke
što čekaju i drhne.

Branislav Kupusinac

Pesma o jednom sećanju

Tu, gde prestaje obronak
i počinje šuma,
tu počinju moje uspomene.
Bila je mlada,
mislim da je bila sasvim mlada
a ja sam bio — starac zbog uspomena.
I danas sam prazan,
vraćam se kući,
gde sve postalo sasvim svakidašnje,
sasvim svakivašnje,
možda pomalo tužno...
Zašto je ona bila tako mlada,
tu, gde prestaje obronak
i počinje šuma...
Znam da je bila mlada,
i volela je prvi put.
Umreću zbog uspomena.

Juraj Tušjak

M. Ernst:

Kompozicija

Kao april...

Probudi me i ti pre svanača,
S mesecom ili tišinom zore.
Donesi zanos, posle tajnih klonuća,
Kao april, donesi i razgovore.

Donesi u očima suze i san,
Bez reči, kao da nežnost kriješ.
Donesi zvezde i rosu kad kane na dlan,
Kao april, svežinom da me umiješ.

Donesi život u čašici cveta,
U školjki nekoj šum naše reke.
Donesi strast, smeh i prkos sveta,
Kao april, donesi radosne odjeke.

I tada pohitajmo u prostore cvetne,
Kao deca pomamljena igrom leptira.
Pohitajmo, svuda će proleće da nas srte,
Glasovi njegovog rođenja iz neznanih grla i
[lira.]

Živojin Nikolić

DVE ANEKDOTE

Isto to samo malo drukčije

Došla jesen i regruti otišli u vojsku. Medju njima, u jednoj jedinici našao se i beogradski književnik Dragoslav Grbić. Njegov komandir, prostodušan neki čovek iz naroda želeo je da se što više zblizi sa svojim vojniciima pa prilazio svakom pojedinačno i pitalo ga šta je po zanimanju. Idući tako od vojnika do vojnika dodje i do Grbića.

— A ti? Šta si ti bio u civilu?

— Književnik, odgovori Grbić. Kad je mislio da je upoznao sve vojnike, komandir komandova "mirno", pa reče:

— Drugovi borci, zahtevam od vas što uljudnije ponašanje, jer među nama ima i pametnih ljudi, i baci

pogled na Grbića, koji je stajao negde na začelju. — Eto, drug Grbić je — knjigovodja.

Bravo profesore

Kada su, u Beogradu, studenti Filozofskog fakulteta pokrenuli svoj list „Vidici“, odmah pošto su izdali nekoliko prvih brojeva organizovali su diskusiju kojoj je, između ostalih profesora, prisustvovao i profesor Kremimir Georgijević. Kada su se urednici „Vidika“ obratili profesoru Georgijeviću sa molbom da im iznesе svoje primedbe na prve brojeve imali su šta i da čuju.

Sve je dobro, rekao je profesor književnosti, samo vam ne valja što forsirate mnogo te nepoznate, pisce sa zapada. Eto, naprimjer, ko vam je taj Erskin Koldvel?

Čistačica ulice

Ogrne svoju golu noć,
uzbuni prašinu
i plete san od poljubaca.

Svici sna
čutite!
Umro je duvan-cvet u džepu.

Od Danice do pospanog oka dana
na konjcu od prašine
mladiće obara u travu.

Kao duga nebo
razvedri ulicu,
od radosti
metlu bi da zagrli.

Probudi je
ptica od prašine
na plućima.

Latalica

Na zidnom satu
raspet,
na koleu ulice
nabijen
zbog potrage za srcem smeha.

Zadnju misao
najavi
na bedra devojačka.

Popije svu noć ulice
s vinom traženja
izgubljenih ptica.

Zaboravljeni sretanje
kod kuće
snatri ispod jastuka.

Vrapcu goluždravcu
jutrom baci zrno smeška.

Živ, Živ,
— jedini ohrabrujući odgovor.

Vladimir Milaric

Iscrpljenost

U suterenima sastavljenih vedja prekora
zvana su ogluvela i njima tišina smeta

kosti bi hteli loma zašto se ruše stepeništa
tvice ruba ovog plesa zar su stopala
oprости dve karte za stanici odmora rekao sam
dovraga zvonjava senka je nenumitno velika
od sinoć se jure valjda ova klecanja

do budjenja ocvala kupina tonjenja
pa zapevka runi uglačano dobrojutro težine

rekao sam moram shvatiti igru kolena
skupi me bez uboda pod kožom vajkanja
dolazi trag bez svršetka obnázena
obridila si se kao sečivo neon u zenicama

trošnost presekla vene i klati se stranica noći.

Husein Tahmišić

Vijuge

Na stolu, gledam,
Izgara cigareta.
Plava vijuga dima
Strašno uvire u nježnost dana.
(Intimno, tihoo da kažem:
Dana što su ga danas
Nečije blage ruke
U moj vid pokopale!)

U grudima izgara čežnja,
Plava vijuga snovidjenja
Uvire u dan
U dan što su ga danas
Nečije blage ruke
U moj vid pokopale.
O! boli život
Kad čežnja izgara, boli —
Kad plava vijuga snovidjenja
Uvire u dan!

Aleksandar Erdeljan

Portret

Oči su dva kondira čiste, izvorske vode
Vodu će popiti: sejači i čistačice i sunce
Ruke su dve zmijurodne šikare.

Zmije će ležati zastrašujući na kamenu
u podne.

Noge su dve slepe šumske staze,
Staze će se izgubiti u sparušenom nšču
na tlu.

Svakog zalaska sunce se preseli u grudi;
isto ono sunce što danju piće vodu
iz dva kondira.

Tela su naša njive:

Njive pod snegom, njive pod kišom, njive pod
uvek

u očekivanju Ševa,

Oglasice se cvrčci vlažni od rose

večeras.

Mirjana Vukmanović

Pretplatite se na

„Polja“

MLADEN MARKOV

MLADEN MARKOV

卷之三十一

TRI PESME

Oproštaj

Kad zadnje veslo udari o obalu
ožalošćena jegulja tvoga teia
trepereće u rubinima mojih očiju
Jutra će biti marmurna

Večeri zaboravljene i davne,
I bješu pljan od reke na okukama
I isčešenih trava od vetrova i sunca
I bješu sam
I poštaču tih

Ostaćeš mi u očima onakva
Možda će zato sve žene izgubiti
smisao pravi
i postati konture
a oblac i ptice
dobiti neprolaznu boju smeška

Stanj
Kad budem zaspao u plačljivoj sobi
blagoslov moje ruke
i ovaj neumrli život
i ove kamenite obale
i sve oproštaje začinjene grehom
Stanj
Za jedno zdravo i dovidjenja

Zauyek

Kaži kad zvezde postanu
treperave svetiljke u ritu
kaži gde si izgubila oči
kad se zvezde gase

Tražio sam taj isečak plavog
u modroj tišini
i nešto beznačajno
i malo važno
A sve su plice parale rub modrog
u granatoj prašnici
Kaži gde su ti oči odlutale
u govorenju onog što večno luta
Kaži kad poslednji most treba
da se ljudjine
da stresem prah sa ruku
od zagrijala

Kaži pri lelujanju
zvezdanih svetiljki u ritu
kaži gde si izgubila oči
kad se zvezde gase

San

Ti si jedino opravdanje moga postojanja
utkana u kolor selidbe po snegu
Ti si plameno slovo na nebu mojih sanja
u potoku bezizraznosti i lude očajanja

Da život je lep sa pečatom bola
sa nečim što se većno krije
sa mesecom uspavanim na kolima sena
i maglom što uz tebe bđije

(Teško je biti ružan i uvek mali
a voleti lepo pritalenim bolom)

Krenuć sa tobom dalekom
nevidišnjivom
i samom
kroz živat beskraino mali
krenuć sa tobom bledom od pogleda smrth
krenuć sa slomim nešta što je staro
Utkaći u kolor selidbe po snegu
jednu novu pticu sa dalekim gora
sletetu sa vetrom na vrh mladog bora

R. Sephart: *Non binding documents*

R. Sephart: You may notice some
redundant material.

Južnoafrički pomaci

SVI LIKOVNI PRILOZI U OVOM BROJU SA I MEDUNARODNE

IZLOŽBE GRAFIKE U LJUBLJANI

JAN LABAT

DVA KRSTA

Rodio sam se na ovoj grudi, malo
je bilo očeve polje koјi jaki čvrsti se-
ljački dlan. I nisam verovao u zema-
ljisku silu koja bi me mogla pokrenuti
dalje... Ja, Paljo Zavora.

A ipak, borio sam se na četiri fronta, gazio nogom tudja polja — i sve u slavu cara i kralja.

Za sobom ostavio sam sedmoro dece, prilično tuge i malo vere u ljudsku sreću. — To je moj život i ja mu ne zameram.

Sada, ostade tu samo krst i nešto
praha...

Prostor je bio dim, vatra, takodjer nešto grozno, nestvarno, šunjavajući se po krovovima.

...Pred domom u dvorištu sedela je žena sa sinom na krilu. Jasno sam video napaćeno lice.

Opet vatra, samo vatra i bezdan grozni dečjih očiju. — Dotrčali su ljudi, neko ih je zvao, oko mene prostiralo

I nisam više bio vojnik... one noći.